

ZASŁUŻENI DLA ELEKTROTECHNIKI (CZ. 3) – WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

Drodzy Czytelnicy, w trzeciej już części cyklu artykułów o wybitnych naukowcach, inżynierach, technikach i działaczach w zakresie szeroko pojętej elektrotechniki upamiętnionych jako patroni ulic, instytucji, miejsc publicznych, pomników i innych form, przedstawiamy województwo lubelskie. Przypomnijmy, że artykuł publikujemy za zgodą Pana Profesora Dariusza Świsulskiego oraz Jego studentów z Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej, którzy opracowali temat w ramach przedmiotu Historia techniki (semestr 1, studia niestacjonarne 2. stopnia, kierunek elektrotechnika).

**ZASŁUŻENI, ZNANI, WYBITNI NAUKOWCY, INŻYNIEROWE, TECHNICY, DZIAŁACZE
UPAMIĘTNieni W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM**

Wstęp

Upamiętnienie może przyjmować różne formy. Zazwyczaj, aby upamiętnić zasłużoną osobę jej imieniem nazywa się ulicę, budynki użyteczności publicznej, sale wykładowe czy buduje pomniki. Celem upamiętnienia polskich inżynierów związanych z elektrotechniką, ale też z innymi dziedzinami nauki jest utrwalenie pamięci o ich dokonaniach.

KAZIMIERZ BOLESŁAW DREWNOWSKI

Fot. 1. Portret Kazimierza Drewnowskiego

Polski inżynier, profesor i rektor Politechniki Warszawskiej, pułkownik łączności Wojska Polskiego.

Studia odbył w latach 1899-1903 na Wydziale Budowy Maszyn Lwowskiej Szkoły Politechnicznej. Wykształcenie uzupełnił w Związkowej Wyższej Szkole Technicznej w Zurychu w latach 1903-1905, gdzie uzyskał absolutorium. Praktykę zawodową odbył w zakładach elektrotechnicznych i elektrowniach Fryburga oraz filiach Siemens-Schuckerta w Wiedniu i Lwowie. W 1907 roku został adiunktem na Politechnice Lwowskiej, gdzie później objął Katedrę Elektrotechniki.

Kazimierz Drewnowski był współtwórcą polskiego słownictwa elektrotechnicznego. W 1908 roku zorganizował Komisję Słownictwa Elektrotechnicznego w ramach Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie. Zaowocowało to wydaniem Słownika Elektrotechnicznego.

W Politechnice Warszawskiej był współinicjatorem powstania Wydziału Elektrycznego. W 1923 roku zorganizował Zakład Miernictwa Elektrycznego i Wysokich Napięć oraz Laboratorium Wysokich Napięć - pierwszą tego typu placówkę w Polsce. Wykładał podstawy elektrotechniki i miernictwo elektrotechniczne. Był pionierem oryginalnych metod badawczych pola elektrycznego i nowoczesnych metod pomiarowych. Stworzył trzy szkoły: miernictwa elektrycznego, techniki wysokich napięć i materiałów elektrotechnicznych. Utworzył pracownię probierczą, która miała być zaczątkiem Instytutu Elektrotechnicznego [1].

Profesor Kazimierz Drewnowski został upamiętniony w Lublinie poprzez nazwanie szkoły jego imieniem. W dniu 01.03.1994 r. Rada Pedagogiczna Zespołu Szkół Energetycznych w Lublinie podjęła uchwałę o nadanie tej szkole imienia prof. Kazimierz Drewnowskiego – wielkiego uczonego, szlachetnego człowieka i przyjaciela młodzieży [2].

Fot. 2. Zespół Szkół Energetycznych im. prof. Kazimierza Drewnowskiego w Lublinie

MARIAN LUTOSŁAWSKI

Fot. 3. Portret Mariana Lutosławskiego

Marian Lutosławski urodził się 20 marca 1871 roku w Drozdowie. W 1894 roku ukończył Politechnikę w Rydze z tytułem inżyniera mechanika, dwa lata później uzyskał tytuł inżyniera elektryka na Politechnice w Darmstademie.

Marian Lutosławski jako naukowiec był wybitnym pionierem. Stworzył fundamenty polskiej techniki. Zajmował się elektrotechniką prądów przemiennych trójfazowych opierając się o pogląd Michała Doliwo-Dobrowolskiego. W elektrotechnice zasłynął ze swoich projektów i realizacji. Mianowicie pierwszym jego znanym projektem była instalacja elektrowni dla osiedla domów w Warszawie oraz fabryka kas ogniotrwałych „Grafit” w Warszawie. Marian Lutosławski propagował podstawy prądów trójfazowych. Pisał podręczniki i był jednym z redaktorów „Polskiego Słownika Elektrotechnicznego”[3]. Marian Lutosławski sam wpisał się na karty historii miasta Lublin, ponieważ wybudował dwa mosty, które są jedynymi ocalałymi belkowymi mostami tego typu wykonanymi w Europie. Most nad Bystrzycą nosi imię Mariana Lutosławskiego. Zmarł w dniu 5 września 1918 r. w Moskwie.

Fot. 4. Most im. Mariana Lutosławskiego

JAN MARIAN CZERWIŃSKI

Fot. 5. Portret Jana Czerwińskiego

Polski inżynier, technolog, senator III kadencji w II RP. Dyrektor wielu kluczowych fabryk w II RP, radca Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie, dyrektor naczelny Podlaskiej Wytwórni Samolotów. Od 1944 r. dyrektor Lubelskiego Międzykomunalnego Związku Elektryfikacyjnego (LUBZEL). Prezes oddziału Stowarzyszenia Elektryków Polskich w Lublinie w latach 1946-1949.

W czasie wojny przeciwdziałał realizacji zarządzeń okupanta o zamianie miedzianych przewodów elektrycznych na stalowe oraz planowanemu wysadzeniu elektrowni, gazowni i wodociągów w Lublinie w 1944 roku.

Upamiętniony został w Białej Podlaskiej, ponieważ jego imieniem nazwano ulicę. Ulica Jana Czerwińskiego znajduje się niedaleko zakładu Podlaskiej Wytwórni Samolotów, której był dyrektorem [4].

LEONID KACEJKO

Fot. 6. Portret Leonida Kacejko

Inżynier Leonid Kacejko urodził się 26.10.1913 r. w Warszawie. Studiował na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej, którego dziekanem był wybitny polski elektryk profesor Mieczysław Pożaryski. W poszukiwaniu pracy trafił w 1937 r. do Lublina, gdzie podjął pracę w LUBZEL - Lubelskim Międzykomunalnym Związku Elektryfikacyjnym.

Po wybuchu II wojny światowej, przedsiębiorstwo to, które znalazło się pod niemieckim kierownictwem, było często azylem dla osób zagrożonych ze strony okupanta, gdyż praca w energetyce dawała tzw. mocne papiery i możliwość przeżycia [5]. Po wojnie kontynuował pracę w energetyce w Zakładach Energetycznych Okręgu Lubelskiego jako dyrektor techniczny. W 1947 r. został aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa i został osadzony na Lubelskim Zamku. Oskarżenie dotyczyło sabotażu związanego z pożarem w warsztatach ZEOL.

Po opuszczeniu więzienia rozpoczął pracę jako nauczyciel w Państwowym Liceum Elektrycznym, które następnie przekształciło się w Zespół Szkół Energetycznych w Lublinie. Pracował również w Ośrodku Kształcenia Kadr Szkolnictwa Zawodowego lubelskiego kuratorium oraz kierował Centralną Sekcją Elektryczną Ośrodków Metodycznych przy Ministerstwie Oświaty. Rozpoczął również pracę związaną z pisaniem podręczników i poradników z dziedziny elektrotechniki. Prace te wydano w nakładzie blisko 600 tys. egzemplarzy. Najważniejsze pozycje to „Sieci elektryczne wysokiego napięcia”; „Urządzenia elektryczne”; „Elektroenergetyczne linie napowietrzne”; „Aparaty elektryczne”; „Pracownia elektrotechniczna”.

W latach sześćdziesiątych pod wodzą docenta Stanisława Podkowy przyczynił się do rozwoju i funkcjonowania Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Lublinie. W 1964 r. otwarto tam Wydział Elektryczny. W latach 1968-1973 pełnił rolę prodziekana.

We wrześniu 2019 roku jego imieniem została nazwana aula na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Lubelskiej.

Fot. 7. Aula im. doc. mgr inż. Leonida Kacejko na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Lubelskiej

JERZY STANISŁAW RUDLICKI

Fot. 8. Zdjęcie Jerzego Rudlickiego

Inż. Jerzy Stanisław Rudlicki urodził się 14.03.1893 r. w Odessie, zmarł 18.08.1977 r. Był polskim inżynierem mechanikiem, konstruktorem samolotów. Studia ukończył w 1922 r. we Francji na École Supérieure d'Aéronautique w Paryżu. W latach 1922-25 pracował w Polskiej Wojskowej Misji Zakupów w Paryżu, odbierał silniki do samolotów zamówionych dla polskiego lotnictwa. W 1925 r. wrócił do kraju i rozpoczął pracę w Instytucie Badań Technicznych Lotnictwa (IBTL).

W 1926 r. w wytwórni lotniczej Zakładów Mechanicznych Plage i Laśkiewicz w Lublinie objął stanowisko naczelnego konstruktora. Samolotem skonstruowanym przez Rudlickiego, wyprodukowanym w największej liczbie egzemplarzy, był łącznikowo-obszerny Lublin R-XIII (270 sztuk) wraz z wersją treningową R-XIV (15 sztuk).

Wersja morska (pływakowa) tego samolotu była używana przez polskie lotnictwo morskie. Jerzy Rudlicki prowadził też prace eksperymentalne. Jego opatentowanym pomysłem było usterzenie zwane usterzeniem Rudlickiego lub motylkowym.

Zostało ono przebadane w Instytucie Aerodynamicznym w Warszawie i zastosowane w samolocie Hanriot H-28, a następnie w 1933 r. w samolocie R-XIX. Ministerstwo Spraw Wojskowych zakazało prowadzenia prób z tym usterzeniem, nie widząc jego zalet. Później było ono stosowane na samolotach w kilku krajach (900 sztuk samolotów Magister we Francji i 8000 sztuk Bonanza w USA).

W końcu 1935 r. w związku z upaństwowieniem wytwórni w Lublinie Jerzy Rudlicki został odsunięty od pracy w przemyśle lotniczym. Podczas wojny opracował wiele kolejnych wynalazków i patentów. Były to między innymi: sygnalizator dźwiękowy holowany za samolotem do porozumiewania się z rozrzuconymi oddziałami naziemnymi, nadajnik dźwiękowy do bomb lotniczych. W dniu 23.06.1945 r. rozpoczął pracę w Ameryce Południowej w wytwórni „Republic”. Pracował tam 16 lat, ulepszał konstrukcje lotnicze i astronautyczne oraz opracowywał dalsze wynalazki, m.in. w 1956 r. sterowane dysze wylotowe do silnika odrzutowego General Electric J-85. W 1961 r. przeszedł na emeryturę i zamieszkał na Florydzie [6].

Imieniem Jerzego Rudlickiego nazwano ulicę w Lublinie.

opracowanie: **Stanisław Pomykacz** oraz **Michał Radacki**
Politechnika Gdańska, Wydział Elektrotechniki i Automatyki
semestr 1, studia niestacjonarne 2 stopnia, kierunek elektrotechnika
Projekt wykonany w ramach przedmiotu Historia techniki, semestr zimowy 2022/2023

BIBLIOGRAFIA:

[1] https://bcpw.bg.pw.edu.pl/Content/4628/drewnowski_biografia.pdf

[2] <https://zsen.lublin.eu/nasza-szkola/patron/>

[3] <https://teatrnn.pl/leksykon/artykuly/marian-lutoslawski-18711918/>

[4] <https://senat.edu.pl/historia/senat-rp-w-latach-1922-1939/senatorowie-ii-rp/senator/jan-czerwinski->

[5] 40 lat Wydziału Elektrotechniki I Informatyki Politechniki Lubelskiej, Lublin 2004

[6] <https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/162836,Giganci-nauki-infografiki-historyczne-Jerzy-Rudlicki.html>